



SLADREPARAGRAFEN VIRKER IKKE

Innlegg i Bergens Tidende, søndag 8. mai 2011

Av advokat Thomas Sando, Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA

Når enkeltpersoner i en bedrift som vurderer å melde fra om at bedriften bryter konkurranseloven risikerer personlig straffansvar for overtredelsen, er det mindre sannsynlig at amnestisøknad inngis.

Alvorlige brudd på konkurransereglene, typisk prissamarbeid og markedsdeling, er vanskelige å avsløre. Det er derfor innført regler om at bedrifter som frivillig informerer Konkurransetilsynet om det ulovlige samarbeidet de deltar i, helt eller delvis slipper å betale boten de ellers ville ha fått. Formålet med denne "sladreparagrafen" er å avdekke alvorlig konkurransekriminalitet. Tilsvarende amnestiordninger er innført i en rekke land, og reglene har bidratt til at en rekke kartellmedlemmer har sladret og således avslørt ulovligheter. I 2004 ble det også innført regler om amnesti i Norge.

Konkurransetilsynet har foreløpig ikke truffet noe vedtak om overtredelse som følge av en amnestisøknad. Hovedårsaken til dette er sannsynligvis at brudd på loven både kan sanksjoneres med administrative gebyr/bøter til bedrifter, og straff, både for bedrifter og enkeltpersoner. Konkurransetilsynet kan gi amnesti for overtredelsene, men det gjelder bare gebyret – ikke straffansvaret.

Konkurransetilsynet mottar stadig flere amnestisøknader, de fikk to i 2007, ingen i 2008, to i 2009 og seks søknader i fjor. Tilsynet har dessuten nylig opplyst at det vurderer å innvilge amnesti til en bedrift i en pågående sak om anbudssamarbeid innenfor taktekkerbransjen. Gjennom media er det videre kjent at Veidekke har søkt om amnesti for samarbeidet med NCC Roads i asfaltbransjen, samt at Nortura har søkt om amnesti for samarbeidet med Cardinal Foods i Nærbø kyllingslakt.

En viss økning i antall søknader endrer ikke inntrykket av at sladreparagrafen i Norge har gitt svært dårlig uttelling sammenliknet med for eksempel EU og USA. Konkurransetilsynet har hevdet at forbudet mot dobbeltstraff innebærer at bedrifter som gis amnesti av Konkurransetilsynet ikke kan straffes for det samme forholdet, men spørsmålet har ikke blitt prøvet i praksis. Enkeltpersoner kan uansett straffes, selv om bedriften de er ansatt i gis amnesti.

Konkurransetilsynet har forsøkt å gjøre det klart for bedriftene og de ansatte hva de kan vente seg dersom det søkes om amnesti. I en uttalelse fra 2008 heter det at tilsynet "normalt" ikke vil anmelde enkeltpersoner, som er ansatt i en bedrift som gis amnesti. I uttalelsen heter det også at Økokrim har gjort det klart at de "normalt" ikke vil iverksette etterforskning i saker om overtredelse av konkurranselovens bestemmelser uten at forholdet er anmeldt fra Konkurransetilsynet.

Konkurransetilsynets uttalelser gir ikke den nødvendige trygghet for bedrifter og deres ansatte. Siden det ikke foreligger noe vedtak om amnesti i Norge, er det dessuten umulig å fastslå om Konkurransetilsynet og Økokrim vil følge opp uttalelsene i praksis. Uttalelser fra enkelte politikere etter medieoppslagene om kartellsamarbeid i asfaltbransjen, bl.a. om at Veidekke ikke må slippe for lett, bidrar heller ikke til økt klargjøring. Tvert imot forsterker slike uttalelser usikkerheten knyttet til amnestireglene og mulig straffansvar.

Myndighetenes håndtering av de første amnestisøknadene vil være den avgjørende prøven på om dagens norske sladreparagraf kan fungere med to sanksjonssystemer. Alternativet er lovrevisjon.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet foreslo allerede i 2008 at det også skal kunne gis amnesti for personstraff etter konkurranseloven. Forslaget har foreløpig ikke resultert i lovendringer. Spørsmålet skal imidlertid utredes av Konkurranselovutvalget, som ble nedsatt i statsråd 17. desember 2010. Utvalget skal levere sin innstilling innen februar 2012. Skal reglene fungere, må både bedrifter og enkeltpersoner kunne få amnesti. Dette sikres best ved en revisjon av konkurranseloven.